

Academic Rights Watch

Bevakar den akademiska friheten i Sverige

Riksdagens ombudsmän – JO
Box 16327
103 26 Stockholm
justitieombudsmannen@jo.se

2020-05-19

Anmälan av misstänkt överträdelse av regeringsformens föreskrifter om saklighet och opartiskhet

Vi anmäler härmed Lunds universitets rektor, Torbjörn von Schantz, för överträdelse av regeringsformens krav på saklighet och opartiskhet. Denne har i medier lämnat en bevisligen osann uppgift i en fråga som inte är av bedömningskaraktär. Detta har skett på ett sätt som har långtgående negativa konsekvenser för en enskild.

Bakgrund

Den 22 april 2020 ogiltigförklarar Arbetsdomstolen (AD) Lunds universitets avskedande av en ung kvinnlig forskare (Bilaga 1). Forskaren hade avskedats med hänvisning till att hon bedömts ha gjort sig skyldig till oredlighet i forskning. Rektors beslut att skilja forskaren från tjänsten föregicks av en utredning av universitetets oredlighetsnämnd (Nämnden för utredning av oredlighet i forskning), som för detta ändamål anlitat sakkunniga. I domen underkänner AD universitetets bevisning för att forskningsfusk ska ha förekommit.

Av domen (Bilaga 1, sid. 15) framgår att forskarens fackförbund, SACO-S, framhållit att de sakkunniga som Lunds universitets oredlighetsnämnd anlitat haft i uppdrag att bedöma om oredlighet i forskning ägt rum, men att de inte uttalat sig i denna fråga:

De ämnessakkunniga har haft till uppgift att bedöma om det förekommit oredlighet i forskning. Av oredlighetsnämndens uppdragsbeskrivning till de ämnessakkunniga framgår att det har ingått i uppdraget att granska det underlag som oredlighetsnämnden presenterat och, tillsammans med eventuella andra omständigheter, bedöma om oredlighet i forskning har ägt rum utifrån regelverket. Eftersom de ämnessakkunniga inte har uttalat sig i frågan, så kan de inte ha ansett sig kunna dra slutsatsen att oredlighet i forskning förekommit.

Universitetet påstod emellertid enligt domen att de sakkunniga inte haft uppdraget att utreda forskningsfusk (Bilaga 1, sid. 7):

De ämnessakkunniga har av oredlighetsnämnden ombetts att svara på vissa specifika frågor, vilket de gjorde i sitt sakkunnigutlåtande ... De ämnessakkunniga hade inte till uppgift att bedöma om det förekommit oredlighet i forskning eller inte.

Det framstår alltså i AD:s dom som ostridigt att de sakkunniga inte bedömt huruvida det förekommit oredlighet i forskning eller inte. De olika uppgifterna från parterna gäller huruvida de sakkunniga hade till uppdrag att bedöma om oredlighet i forskning ägt rum.

I ett debattinlägg i Sydsvenskan den 5 maj 2020 (Bilaga 2) underkänner Lunds universitets rektor, Torbjörn von Schantz, AD:s dom. Han menar att AD inte besitter den vetenskapliga kompetens som krävs för att bedöma frågan om vetenskaplig oredlighet. Den utredning som Lunds universitet gjort grundar sig på sakkunnigas utlåtanden och är därför överlägsen AD:s egen utredning, menar von Schantz. Han meddelar att universitetet ämnar trotsa AD:s dom och skilja forskaren från tjänsten med hänvisning till § 39 i lagen om anställningsskydd.

Lämnande av osann uppgift i Sydsvenskan

I ett nytt debattinlägg i Sydsvenskan den 12 maj 2020 (Bilaga 3) replikerar Torbjörn von Schantz på kritik från Git Claesson Pipping, förbundsdirektör för Sulf, som ingår i SACO-S. Han berör där det för universitetet besvärade faktumet att de sakkunniga inte bedömt huruvida det förekommit oredlighet i forskning. För att rättfärdiga tidigare beslut samt den i det föregående debattinlägget meddelade avsikten att trotsa AD:s dom och skilja forskaren från tjänsten upprepar han den uppgift som universitetet lämnat i Arbetsdomstolen – att bedömning av oredlighet inte ingick i de sakkunnigas uppdrag:

Till saken hör att det inte är de sakkunnigas uppdrag att uttala sig om det förekommit fusk eller ej. Nämnden för utredning av oredlighet i forskning har enbart gett de sakkunniga i uppdrag att granska forskningsmaterialet utifrån sin expertkunskap, alltså om det håller rent vetenskapligt.

För att ta reda på vad som verkligen ingick i de sakkunnigas uppdrag begärde vi ut från Lunds oredlighetsnämnd ett dokument, daterat den 26 oktober, 2017 (Reg. No P 2017/3660), med rubriken ”Assignment of as expert concerning a full investigation of suspected research misconduct” (Bilaga 4). Dokumentet, som redogör för anklagelserna mot forskaren och nämner två av de sakkunniga vid namn, är undertecknat av nämndens ordförande. Där står följande (sid. 2):

The assignment of the expert is to review the material received and collected by the board, and together with any other circumstances assess whether or not research misconduct has taken place, based on the above regulations.

I motsats till den uppgift som Torbjörn von Schantz lämnat i Sydsvenskan ingick det således trots allt i de sakkunnigas uppdrag att bedöma huruvida forskningsfusk ägt rum.

Det är allvarligt att en myndighetschef offentligt lämnar en felaktig uppgift som inte är av bedömningskaraktär. Att Torbjörn von Schantz inte känt till de sakkunnigas uppdrag är högst osannolikt. Det är högst troligt att han känt till att uppgiften var felaktig, men ändå lämnat den för att rättfärdiga tidigare beslut och avsikten att skilja den i AD friade forskaren från hennes tjänst.

Det är enligt vår mening inte förenligt med regeringsformens krav på saklighet och opartiskhet att en universitetsrektor i en dagstidning lämnar en felaktig uppgift som inte är av bedömningskaraktär. Att detta uppenbarligen sker för att rättfärdiga beslut som har långtgående negativa konsekvenser för en enskild finner vi helt oacceptabelt.

Lagrum

Enligt 1 kap 9 § regeringsformen gäller: Domstolar samt förvaltningsmyndigheter och andra som fullgör offentliga förvaltningsuppgifter ska i sin verksamhet beakta allas likhet inför lagen samt iaktta saklighet och opartiskhet.

Hemställan

Mot bakgrund av ovanstående hemställer vi åt Justitieombudsmannen att utreda huruvida rektor Torbjörn von Schantz överträtt regeringsformens föreskrift om saklighet och opartiskhet.

Med aktning,

Erik J Olsson
Galjevångsvägen 1
22465 Lund
076-130 11 44

Magnus Zetterholm
Skyttelinjen 80
226 49 Lund
0733-18 45 56

erik_j.olsson@academicrightswatch.se magnus.zetterholm@academicrightswatch.se

Bilagor

Bilaga 1: Arbetsdomstolens dom

Bilaga 2: Debattinlägg av Torbjörn von Schantz 2020-05-05

Bilaga 3: Debattinlägg av Torbjörn von Schantz 2020-04-12

Bilaga 4: Dokument från Lunds universitet med instruktioner för sakkunniga (Reg. No P 2017/3660)